

De Natuurvriend

**Mededelingenblad van de KNNV afd. Gouda e.o.
Nummer 2025-3**

Blad en afdeling

De Natuurvriend is het mededelingenblad van de Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging (KNNV), Vereniging voor Veldbiologie, afdeling Gouda en omstreken. Het blad verschijnt driemaal per jaar in januari, mei en september.

De doelstellingen van de KNNV zijn natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Activiteiten zijn onder meer excursies, lezingen en cursussen. Er zijn 8 werkgroepen actief.

Website: <https://www.gouda.knnv.nl>

e-mailadres: gouda@knnv.nl

Contributie

Gewone leden: € 38,00

Huisgenootleden (zonder Natuurvriend en Natura) en jeugdleden € 18,00

Bank-rek. NL60 TRIO 0320 0373 63
t.n.v. KNNV afd. Gouda e.o. te Gouda.

Opzeggen lidmaatschap: voor 1 november bij de ledenadministratie.

Kopij volgende nummer

Per e-mail in Word naar Cecilia Kregting redactie@gouda.knnv.nl vóór resp. 15 april, 15 augustus en 15 december.

Bestuur

Voorzitter

Frans Kingma, 0182-531615
voorzitter@gouda.knnv.nl

Secretaris

Lourien van der Hoek, 0182-532151
secretaris@gouda.knnv.nl

Activiteitencoördinator

Michiel Leegwater
activiteitencoordinator@gouda.knnv.nl

Ledenadministratie

Sari Bestebreurtje, 0182-511736
ledenadministratie@gouda.knnv.nl

Penningmeester

Marius van Rouwendal, 06-38910601
penningmeester@gouda.knnv.nl

Redactie Natuurvriend

Cecilia Kregting
redactie@gouda.knnv.nl

Coördinatoren Werkgroepen

Plantenwerkgroep

Peter Duits
plantenwerkgroep@gouda.knnv.nl

Vlinderwerkgroep

Marcel Mikkers
vlinderwerkgroep@gouda.knnv.nl

Vogelwerkgroep

Korina Jongenelen
vogelwerkgroep@gouda.knnv.nl

Natuurbeschermingswerkgroep

Frans Kingma
voorzitter@gouda.knnv.nl

Werkgroep zoetwaterbiologie

Annemarie van Putten
amvanputten@hetnet.nl

Werkgroep tuinambassadeurs

Marjolein Heesters
tuinambassadeurs.gouda@gmail.com

Werkgroep natuuractiviteiten

Michiel Leegwater
activiteitencoordinator@gouda.knnv.nl

Inhoud	
Van de voorzitter	4
25 Jaar Bentwoud prijsvraag – antwoorden	5
Nieuwe redacteur De Natuurvriend	5
Plantenwerkgroep	7
Biodiversiteit: ‘Jong geleerd, oud gedaan’	9
Onze gierzwaluwen	10
Nachtvlinderavond ‘Put van Broekhoven’	13
Foto’s Nachtvinders	14
Foto’s Midweek De Meinweg ..	15
Terugkijken op de midweek “De Meinweg” in Midden-Limburg van 16-20 juni ’25	16
De Koolmees voor biomonitoring van bestrijdingsmiddelen	19
Activiteitenprogramma 3e trimester 2025 – begin 2026	20
Fotoverantwoording	27

Van de voorzitter

Vorig jaar februari was ik in Ushuaia, het uiterste zuiden van Argentinië en dit jaar - nu zonder vlieguren - op de Noordkaap, het uiterste noorden van Noorwegen. Wat tegenvalt is dat het ook op die plekken druk is. Homo-sapiëns, onze soort drukt overal zijn stempel op.

Gek genoeg vind je in het zuiden en het noorden veel min of meer dezelfde planten en dieren. Komt dat mede door al dat gereis? Daarnaast zie je natuurlijk ook voor ons heel bijzondere soorten. Apps als Obsidentify helpen je enorm om achter de namen te komen en zo je kennis te verrijken. Terwijl onze gemeenschappelijke kennis over de natuur explodeert, geldt dat ook voor de bedreigingen. Pfas, pesticiden, microplastics etc, etc. tasten niet alleen ons milieu aan, maar ook de biodiversiteit, onszelf, klimaat, en op termijn de economie. Wijzelf spelen daar met onze leefwijze met o.a. reizen er een rol bij. Toch kunnen we ook een meer positieve bijdrage leveren als natuurliefhebbers. Onze vereniging probeert lokaal via publiekseducatie, beïnvloeding van overheden voor wat betreft biodiversiteit en milieu tegengas bieden. Afgelopen mei -een groot succes- nog met de Goudse week voor de biodiversiteit.

Ons ledenaantal groeit nog steeds en we vinden meer leden bereid ons te helpen.

Meer mensen die niet alleen samen van de natuur genieten, maar haar ook te bestuderen en haar te beschermen. De landelijke KNNV heeft mede door onze rol wat betreft de biodiversiteitsweek én die wat betreft regionale natuurbescherming Gouda uitgekozen om daar de inspiratie bijeenkomst te houden over natuur- en beleid medio september.

Het bestuur, uitgerust van vakantie gaat er samen met de leden weer een mooi najaar wat betreft natuuractiviteiten van maken.

Frans Kingma

25 Jaar Bentwoud prijsvraag – antwoorden

Beste Natuurvrienden. Jullie hebben me niet kunnen verrassen door goede antwoorden te melden op de prijsvraag in de vorige Natuurvriend (nummer 2025-2). De hele kleine fotootjes maakten het ook té lastig om alles goed te benoemen. Ik was er van uit gegaan dat alles op één dubbele pagina in het midden zou worden afgedrukt.

Helaas, het liep anders. Het voordeel is wel dat Obsidentify er bij een aantal foto's ook niets van zou kunnen maken. Dan nu de namen van de geplaatste foto's uit het Bentwoud:

Vogels	1. Baardman (m.)	Planten	7. Kaardenbol
	2. IJsvogel (m.)		8. Armbloemig look
	3. Scholekster (juv)		9. Hangende zegge
Insecten	4. Atalanta	Paddenstoelen	10. Gele honingklaver
	5. Landkaartje		11. Roodplaathoutzwam
	6. rups St Jacobsvlinder		12. Witte strookzwam
			13. Rood oorzwammetje
			14. Gele trilzwam

Volgende keer beter. De hoofdprijs, een diner voor 2 personen bij restaurant Roest in het Bentwoud, heb ik mezelf geschonken. *Paul Drimmelen*

Nieuwe redacteur De Natuurvriend

Met ingang van dit september nummer heb ik het redacteurschap van de Natuurvriend overgedragen aan Cecilia Kregting. De afgelopen 10 jaar heb ik met veel plezier de Natuurvriend gemaakt. Dankzij het feit dat diverse mensen bereid zijn om het blaadje rond te brengen kunnen de kosten aanzienlijk bespaard worden. Het scheelt 3 euro per blaadje. Langs deze weg wil ik de mensen bedanken die bereid waren een stukje te schrijven en mij te voorzien van kopij. Ik hoop dat u bereid bent Cecilia te voorzien van voldoende kopij, zodat het blaadje driemaal per jaar kan uitkomen. Stuur kopij in uiterlijk voor 15 december, 15 april en 15 augustus naar redactie@gouda.knnv.nl

Jan Uilenbroek

Ik wil mij even voorstellen bij onze vereniging KNNV Gouda. Per heden ben ik, Cecilia Kregting de nieuwe redacteur van ons mededelingen en informatie boekje De Natuurvriend.

In januari 2018 ben ik verhuisd naar Gouda om te gaan samenwonen met Martijn van den Hoek, ook hij is lid van deze KNNV-vereniging. Samen beleven we sindsdien mooie avonturen en belevingen bij de KNNV, met andere geweldige natuurvrienden, om samen op excursies te gaan.

Oorspronkelijk kom ik uit Gendt, een dorp aan de Waal, niet ver van Nijmegen en Arnhem. Deze mooie Gelderse streek met veel natuurschoon heb ik verruild voor het groen van het Groene Hart. De omgeving hier is niet te vergelijken met waar ik vandaan kom, maar als je goed om je heen kijkt is de

natuur hier in de uitgestrekte polders, ook prachtig! Er op uit gaan met verrekijker, alleen, met zijn twee of in de groep, blijft altijd weer een bijzondere ontdekkingstocht én met de kennis en kunde van menigeen van deze vereniging, is het een zeer plezierige en prettige natuur-les.

Na mijn vogelcursus in het voorjaar van 2023 ben ik meteen lid geworden van deze leuke natuurvereniging. Ik hoefde niet lang na te denken om wat te kunnen en willen betekenen voor de natuurvereniging. Vandaar dat ik nu het stokje van Jan Uilenbroek ga overnemen. Gelukkig kijkt Jan nog even over mijn schouder mee, en hoop ik het boekje De Natuurvriend net zo kan voorzien van illustratie en vorm kan geven, als Jan Uilenbroek jaren heeft gedaan.

Jan bedankt voor alle jaren voor jouw inzet en het maken van De Natuurvriend en uiteraard ook voor alles wat jij mij hebt bijgebracht om het te kunnen overnemen. Ook wil ik in deze warme komkommertijd iedereen bedanken voor het aanleveren van kopij, zodat mijn eerste editie een goed gevuld exemplaar is geworden. Ga vooral zo door.

Natuurvriendelijke groet *Cecilia Kregting*

Plantenwerkgroep

In 2025 heeft de plantenwerkgroep de stoute schoenen aangetrokken en heeft een plantencursus georganiseerd: althans een 5-tal praktijk bijeenkomsten. In een klein groepje van 4 KNNVers (Peter, Marjan, Barry en Lourien) hebben we de voorbereidingen gedaan.

Na de PR stroomden de aanmeldingen bij ons binnen.

Deelnemers konden zich via KNNV Gouda inschrijven voor een hybride

plantencursus bij FLORON (Floristisch onderzoek Nederland). Vanuit Floron kregen de deelnemers verspreid in de periode maart-juli 14 digitale lessen toegestuurd. Pittige lessen met veel huiswerk.

In totaal hebben 20 mensen zich ingeschreven voor de plantencursus.

De aanpak van de Floron plantencursus is steeds per les een of meerdere plantenfamilies centraal stellen: bv de composietenfamilie, de anjerfamilie. Vele families zijn zo de revue gepasseerd in de digitale lessen.

In de 5 praktijk bijeenkomsten gingen de cursisten het veld in o.a. rondom het Heempad, het Noorderhout, het Goudse Hout en Polder Bloemendaal. Het determineren aan de hand van de Veldgids of de Heukels Flora in het veld stond centraal maar ook het verwonderen hoe mooi de planten er door een loepje uitzien, het genieten van het buitenzijn en het leren van en met elkaar.

Als begeleiders moesten we ook flink aan de bak, want al weet je de naam van een plant, determineren via Veldgids of Heukels is wel een dingetje. Natuurlijk de app Obsidentify opent je wereld en geeft antwoorden, maar het checken of het daadwerkelijk de juiste plant is, moet nog wel gedaan worden. De cursisten waren enthousiast en heel leergierig.

Uit de evaluatie van de cursus kwam o.a. het volgende:

- determineren is het maken van een puzzeltje - praktijklessen een goede aanvulling en meerwaarde op de digitale lessen - motiverend - leuk, gezellig en nuttig om samen aan de slag te gaan - mooie verschillende terreinen en planten gezien - een nog betere afstemming digitale lessen en praktijk.

Kortom een cursus voor herhaling vatbaar.

Lourien van der Hoek

Biodiversiteit: 'Jong geleerd, oud gedaan'

Hallo, ik ben Rens Mikkers. Afgelopen jaar zat ik in groep 8 en heb ik meegedaan aan de verkiezingen voor het Kindercollege van Gouda. Ik werd gekozen en was het afgelopen jaar de Kinderwethouder van Natuur & Duurzaamheid.

Daardoor mocht ik ook een aantal keer op stap met de echte Wethouder, Judith Sargentini. We hebben het NK Tegelwippen geopend en in de stromende regen met een aantal scholen meegedaan aan de Nationale Bomenplantdag.

We zijn ook samen gevraagd om de Week van de Biodiversiteit op de Stadsakker te openen. Dat was erg leuk om te doen. Na een paar toespraken wat biodiversiteit is en waarom dit belangrijk is, mochten de Wethouder en ik met een schepnetje waterdiertjes uit de sloot

scheppen. Die deden we vervolgens allemaal in een bakje water. Daarna haalden we er steeds één diertje uit die we in een apart bakje deden met een loep. Met behulp van een determineerkaart konden we de naam van de waterdiertjes vinden. We keken of het diertje in een schelp zat, hoeveel poten het dier had en of het bijvoorbeeld op z'n kop zwom.

Behalve naar waterdiertjes werd er door andere mensen ook gezocht naar vogels, insecten en planten. Ik vind het belangrijk dat kinderen ook betrokken worden bij belangrijke onderwerpen als de biodiversiteit. Als ze op jonge leeftijd al weten dat dit belangrijk is, gaan ze er hopelijk als ze ouder zijn ook rekening mee houden.

Rens Mikkers

Onze gierzwaluwen

Op zondag 27 april vlogen er 2 gierzwaluwen cirkelend boven ons huis. Ze roepen alsof ze je willen groeten: "Hallo... we zijn er weer." De dagen erna vlogen er soms 2 en één keer 3 of 4 in de buurt. Maar de kasten blijven leeg... totdat er na de dodenherdenking op 4 mei plotseling toch 's-avonds een giertje in de kast zit. Met zijn of (ik denk) haar neus in het hoekje en op het nest. Even uitpuffen na de lange reis? Wie zal het zeggen. Vaste grond na negen maanden constant vliegen zal toch even wennen zijn.

Geduldig wachten maar en hopen dat er ook nog een partner zal arriveren. Elke avond voor het slapen gaan even kijken of hij of zij nog alleen is.

Overdag zijn ze buiten tenzij er eieren zijn. En jawel, op vrijdag 9 mei in de avond... zijn er plotseling 2 binnen en wordt er druk geknuffeld en kopjes gegeven. Zo'n lief gezicht.

Vorig jaar kwamen ze op 19 en 23 mei. Dat is best laat. Misschien dat ze daarom de jongen de laatste paar dagen niet meer gevoerd hebben en wellicht mee vertrokken zijn met andere soortgenoten. Wie zal het zeggen. Zoals ze met elkaar omgaan en eruitzien lijkt het toch hetzelfde paartje.

Al dat geknuffel heeft geresulteerd in een eitje op zondag 18 mei en op 20 mei een tweede eitje. Maar als er een derde eitje op 22 mei is gelegd laten ze dat (nog) niet zien doordat ze er alleen of samen bovenop zitten en alleen van plek wisselen terwijl ze de vleugels en het lijf over elkaar heen leggen. Wat een bescherming, geweldig!!! Maar uiteindelijk bleken er toch 3 eitjes. Een paar weken heel trouw broeden en op 7 juni zagen we 1 jong. De volgende dagen kwam er elke dag een jong bij. Maar het derde jong lag even later al naast het nest.

Ik kan het nog steeds niet over m'n hart verkrijgen dat zo te laten, dus ik maakte een plankje los om het "kind" terug in het nest te leggen. (Je weet tenslotte niet of die bij het omdraaien op het nest per ongeluk met een vleugeltip een zwieper heeft gekregen waardoor hij ernaast is gekomen.)

Een van de ouders zat op het nest en leek niet van plan te wijken toen ik mijn hand in de kast stak. Oké, na een paar keer proberen had ik het wurm te pakken en probeerde het onder de ouder te stoppen. Maar toen was blijkbaar de maat vol en werd m'n hand aangevallen met de snavel. Geen pijn en geen schade maar ik was wel verrast. Na de pik ging de ouder weg maar kwam gelukkig na een kwartiertje alweer terug. En het derde kind bleef netjes in het nest.

Op 13 juni werd het heel erg warm, 32 graden. De ouders zitten naast in plaats van op het nest. Ook zij hebben het warm binnen. Ze zitten met hun bekjes open. Gelukkig hebben ze deze hitte overleefd.

De kleintjes groeien gestaag. Je ziet al korte staartjes en de veertjes hebben witte randjes.

Zondag 29 juni. Wordt het weer warm. Verwachting tot 36 graden over 2 dagen. Er is zelfs een hitteplan uitgeroepen. Spannend hoe ze daar doorheen komen. Die ene dag 32 graden is goed afgelopen maar nu.... Ik heb in elk geval een aantal koelelementen in de vriezer gedaan om eventueel voor een

ventilator te kunnen hangen. Hoewel er aan de binnenkant van de kasten geen gaten zitten hoop je dat het daardoor binnenin toch misschien nét iets koeler wordt.

Nou... heet heter heetst. De jongen zitten 30 juni met de bekjes open. Er moet toch iets gebeuren. Een bevroren koelelement in een boodschappen netje voor de kast. Dat moet toch een beetje soelaas bieden. En ja, met het regelmatig verversen zijn we deze hete maandag doorgekomen, maar nu... Vandaag dinsdag 1 juli wordt het vanmiddag tussen 6 en 7 uur 37 graden. Je ziet dat de vogels het zwaar hebben. Goede raad is duur. Dan maar 2 schroeven uit een plankje zodat het een halve centimeter kan zakken. Dan een plantenspuit met koud water vullen en zowel tegen het hout van de kast als door het spleetje spuiten.

De kleintjes reageren met opkijken en een beetje beweeglijker worden. Als ik zo elke 3 kwartier een koelelement kan wisselen en eens per uur een beetje water spuit hoop ik dat ze deze namiddag en avond doorkomen. Als dat lukt moet het morgen de laatste iets minder warme dag ook goed komen. En dat bleek te lukken.

Gelukkig is de hitte voorbij. De "kinderen" zitten nu weer lekker knus opgepropt in het nestje. In de nacht zitten de ouders eromheen.

De dagen verstrijken. De kleintjes worden al groot. Zorgzame ouders die regelmatig komen voeren en de poepjes rond het nest keurig weg stofzuigen en opeten.

En zo is het nu weer kouder geworden. Ze zitten nu vaak met z'n drietjes opgepakt in het nestje. Maar er is één haantje de voorste bij. Die "traint" meer (ze doen een soort push-ups) en 7 juli was hij naar de invliegopening gehobbeld en zat lekker naar buiten te kijken. De andere twee zitten vaak saampjes naast elkaar in het nestje. De verwachting is dat rond de 19e het eerste jong zou kunnen uitvliegen.

Nou, haantje de voorste heeft zijn of haar naam eer aangedaan. In de avond van 16 juli om 20:30 zaten er nog maar 2 jongen in de kast. Zou de ander de

volgende dag vertrekken? Nee hoor, de tweede ging in de avond van vrijdag 18 juli op de vleugels. Die avond vloog er heel lang een groep van minstens 20 giertjes luid roepend rond, tot het bijna donker was. Wellicht al verzamelen voor de terugweg naar Afrika?

Nu de laatste nog... wanneer zou die de sprong durven wagen. Deze lijkt wat angstiger. Maar de ouders zitten er 's nachts toch lekker tegenaan. Althans tot zaterdagnacht. Zo'n veilig thuis is moeilijk te verlaten.

Op zondag 20 juni zat het kind steeds uit het raam te kijken. Af en toe strompelde hij snel terug naar het nest. Daar krijgen ze eten.... Maar er kwam niemand binnen voeren. Dat bleef zo de hele dag en ook de nacht zat hij alleen... maandagmorgen 21 juli om 9 uur zat hij nog steeds op het nest en toen ben ik gaan bellen met vogelopvang de Wulp of ik hem daar kon brengen. Hij/zij is van harte welkom. Ik had al een doosje klaar gemaakt met een voering van een oud handdoekje, pak dat doosje en loop naar boven.

Er zit voor de cameraatjes een dode hoek waar ze ook wel eens gaan zitten dus toen ik hem niet zag dacht ik dat hij daar zat. Ik schroef onder cameratoezicht twee plankjes los en..... geen gierzwaluw te zien. Nou ja, dan heeft hij toch nog ergens een paar stoute schoenen gevonden. De Wulp weer teruggebeld en die zei dat er vaker vogels bij zijn die gewoon een zetje nodig lijken te hebben. Nou...dit avontuur is weer ten einde gekomen met toch 3 mooie jongen op weg naar de toekomst.

Mariette Coppens

Nachtvlinderavond 'Put van Broekhoven'

Na een geslaagde eerste editie in 2024 werd er op zaterdag 12 juli voor de tweede keer een nachtvlinderavond bij de Put van Broekhoven georganiseerd. Deze nachtvlinderavond is een gezamenlijk initiatief van IVN IJssel & Gouwe en de KNNV Gouda e.o.

De Put van Broekhoven ligt vlakbij Nieuwerbrug en is in 1937 ontstaan omdat er zo'n 2 miljoen kuub zand is afgegraven voor de aanleg van de A12. Ook dit jaar konden we weer rekenen op de gastvrijheid van theetuin 'De Koffietuin' die aan de put grenst en haar terrein voor deze avond had opengesteld.

De avond werd om 22:00 uur afgetrapt met een inleidend praatje over nachtvlinders en een toelichting op alle opstellingen die we neergezet hadden. Omdat er de laatste jaren binnen de vereniging steeds meer nachtvlinderaars zijn bijgekomen, konden we op zeven locaties een

opstelling neerzetten. Zo stonden er een aantal lakens met lampen maar ook een paar opstellingen met Ledlampen. Ook waren er een flink aantal bomen gesmeerd om ook op die manier nachtvlinders te lokken.

Het was gelukkig uitstekend nachtvlinderweer. Het koelde niet te hard af, er stond weinig wind, er was een behoorlijke luchtvochtigheid en de bijna volle maan liet zich niet echt zien. Rond de 30 belangstellenden konden zo getuige zijn van ongeveer 120 soorten nachtvlinders.

Daar zaten natuurlijk redelijk gangbare soorten bij, zoals de Huismoeder, Bonte Brandnetelmot en de Zwartkamdwergspanner. Gelukkig kwam er ook wat spektakel langs uit de Pijlstaartenfamilie. Zo konden we drie Groot Avondrood, een Populierenpijlstaart en een Ligusterpijlstaart noteren. Maar ook bij de micro's zaten een aantal juweeltjes, zoals een Morgenroodbladroller en een Blauwvlekkaartmot. Ook de bomen waren niet voor niets gesmeerd. Daarop werden 8 soorten geteld, waaronder vijf Zwart Weeskinderen en vijf Rood Weeskinderen.

Al met al was het ook dit jaar weer een geslaagde avond. Het zou mooi zijn als we hier een jaarlijkse traditie van kunnen maken.

Marcel Mikkers

Foto's Nachtvinders

Foto's Midweek De Meinweg

Terugkijken op de midweek “De Meinweg” in Midden-Limburg van 16-20 juni '25

Nationaal Park De Meinweg (onderdeel van grensoverschrijdend park Maas-Swalm-Nette) ligt in de glooiende streek ten zuidoosten van Roermond. Het rivierterrassenlandschap met bossen, slingerende bronbeken, natte heide, veentjes en vennen strekt zich uit tot ver over de grens met Duitsland en zuidwaarts tot de met löss bedekte hoogten van Zuid-Limburg. Een natuurgebied dat zeker niet bij alle deelnemers van de afgelopen Midweek bekend was, maar daardoor des te meer verraste in schoonheid en veelzijdigheid. Het terrassenlandschap is ontstaan door het uitslijpen en zich verleggen van de rivierbedding van de Maas, als gevolg van geologische en klimatologische veranderingen. Daardoor zijn over de hele breedte van het gebied drie steile overgangen tussen vier plateaus ontstaan met een totaal hoogteverschil van 50 meter.

Met 16 deelnemers verbleven we in een vakantiepark dichtbij Posterholt, even ten zuiden van Roermond. Een goed uitgangspunt voor excursies naar de verschillende biotopen, met Kees die ons niet alleen met bijzonder mooie gebieden liet kennis maken maar ook de nodige uitleg kon geven over het ontstaan van dit complexe landschap (bedankt, Kees!). In de bijlage bij dit verslag vind je een overzicht van de bezochte gebieden en een aantal bijzondere waarnemingen.

Het was boffen dat het een zonnige week was: uitgesproken libellenweek! Zo was de Roode Beek een snoepwinkel voor libellenspotters. Razendsnel vlogen bronlibellen over het water heen en weer.

Schitterend en schilderachtig waren de beekdalen die de plateaus doorsnijden. Indrukwekkend het aantal waargenomen soorten. Soms tijd te kort om flora en fauna goed te onderzoeken, want doorgaan wilden we, om nog meer zien.

Niet onvermeld mag blijven dat 's avonds de nachtvlinder-uitrusting werd geïnstalleerd bij één van de huisjes: laken, lamp en twee vlindervallen. 's Avonds met zijn allen kijken wat er op het laken afkomt, en 's morgens zien welke nachtvlinders vrij worden gelaten uit de vallen: is het overdreven om dat magisch te noemen?

En volgend jaar? Er zijn al diverse suggesties gedaan die neerkomen op het thema “Terug naar de kust”! Heb je ook een idee, of wil je meedenken, laat het ons weten!

Het organiserend drietal,

Kees Hendriks, Wil Sluis en Marjan Veerman

Korte beschrijving van excursies tijdens onze midweek in Midden-Limburg.

Maandag 16 juni arriveerden we op het huisjespark **Aerwinkel** en werden op de parking verwelkomd door een koppel wespddieven.

We konden meteen de omgeving verkennen en liepen via nog niet gemaaide bloemrijke hooilanden langs de Vlootbeek naar het **Munningsbosch** waar we overigens die dag niet meer aan toe kwamen omdat er onderweg van alles te zien was: 5vlek Sint-Jansvlinder, fotogenieke geelgorzen, libellen etc.

De Aerwinkel bleek gedurende de late uurtjes iedere nacht opnieuw een erg goed nachtvlinder gebied met verschillende pijlstaarten, bonte beer enzovoorts, die zich met licht lieten lokken.

Dinsdag 17 juni bezochten we 2 beekdalen die het **Nederlandse Nationaal Park Meinweg** aan de noordkant en de zuidkant scheiden van Duitsland tot ze verder gaan op Nederlands grondgebied

In de ochtend werd het **Bosbeekdal** bezocht, een zeldzame combinatie van 'n onontgonnen beekdal, heuvelachtige droge en natte hei, hoogveentjes en deels door kwel gevoede vennen.

Het zeer smalle kronkelende grensbeekje bleek sinds de vorige midweek, 12 jaar geleden, veranderd te zijn in een overstroomd moeras, vermoedelijk hebben bevers tussentijds een dam aangelegd.

Naast bijzondere vegetaties waren het vooral kleine vogels die opvielen: leeuweriken, piepers, roodborsttapuiten en kneuen lieten zich horen en zien maar ook de grotere soorten waren present: Een mannetje wespddief dat het vrouwtje het hof maakte met zijn klapwiekende vlindervlucht.

In de Middag verplaatsen we ons naar het **beekdal van de Roode Beek** die in Duitsland ontspringt maar bij de **Meinweg** een paar kilometer de landsgrens volgt.

Hier betraden we een geriefelijk planken pad in een fraai beek-begeleidend loofbos met bronnetjes.

We zochten de bronlibel die we pas net over de grens in Duitsland vonden. Daar liet zich ook nog een metaalglans libel zien boven een visvijver. Wat betreft vogels konden we de grote gele kwikstaart noteren, een echte beekvogel.

Woensdag 18 juni gingen we een paar kilometer dieper Duitsland in, naar het **Schaagbachtal** bij Wildenrath.

Dit bleek de kers op de taart, een indrukwekkend oud loofbos op sterk heuvelachtig terrein met smalle meanderende beekjes, slechts onderbroken door een beverdam en een botanisch boeiend hellingveen met opwellend bronwater waar bronlibellen zich vaak lieten zien.

De schaal waarop het bos zich heeft kunnen handhaven, kennen we in Nederland niet, ondanks dat het net over de grens ligt en de bevolking van aangrenzende woonwijken er hun honden en kinderen uitlaten.

We hebben slechts een klein deel van het uitgestrekte woud gezien.

Na terugkeer op het huisjespark is een deel van ons gezelschap nog naar het **Munnigsbosch** gewandeld, dit loofbos leverde o.a. een middelste bonte specht op.

Donderdag 19 juni liepen we langs de **Swalm/Schwalm**, een brede meanderende beek die zich diep in een zandig loofbos heeft ingesneden, een prachtig natuurgebied met tevens kruidenrijk hooiland, duidelijk zichtbare rivierterrasranden en een terras met Limburgse vlaai.

In de middag maakten we nog een fikse wandeling langs het Duitse deel van de **Schwalm** die daar gekanaliseerd is maar geflankeerd wordt door het **Schwalmbruch** met erg leuke vennen, drassige heide, droge heide, een indrukwekkend jeneverbessen struweel, omgeven door uitgestrekt dennenbos.

Vrijdag 30 juni werd de midweek officieel beëindigd.

Kees Hendriks

De Koolmees voor biomonitoring van bestrijdingsmiddelen

In Nederland groeit de zorg over de effecten van bestrijdingsmiddelen op de volksgezondheid en biodiversiteit, terwijl onvoldoende bekend is hoe ze verspreid zijn over het land.

Daarom vindt dit jaar het SOVON-project 'Meet de Mees' plaats. Met behulp van niet-uitgekomen koolmeeseieren en jonge Koolmezen die dood in het nest worden gevonden, willen we in dit project meten welke bestrijdingsmiddelen aanwezig zijn. Hiermee kunnen we de verspreiding van bestrijdingsmiddelen in Nederland in kaart brengen. Als nestonderzoeker kun je een waardevolle bijdrage aan dit onderzoek leveren!

Koolmezen als indicator. Koolmezen leven dichtbij mensen, vaak in onze tuinen en parken. Tijdens het broedseizoen verzamelt een Koolmees nestmateriaal en duizenden rupsen in zijn directe omgeving, die dus ook vaak onze directe leefomgeving is. Via hun voedsel en nestmaterialen komen bestrijdingsmiddelen in de Koolmezen, hun eieren en jongen terecht. In het laboratorium kunnen deze bestrijdingsmiddelen terug worden gevonden.

De KNNV beheert in het Gouwebos (Waddinxveen) en in de Reeuwijkse Hout een groot aantal nestkasten.

Ook in de Goudse Hout monitort een groep in afstemming met ons diverse nestkasten. De resultaten tot medio juli zijn als volgt:

Gouwebos: 8 koolmeeskasten onderzocht en geen eieren of dode vogels aangetroffen.

Reeuwijkse Hout: nog niet bekend

Goudse Hout: 12 koolmeeskasten onderzocht en uit vier ervan eieren en dode jonge vogels ingestuurd voor het project Meet de Mees.

Namens de Vogelwerkgroep,
Marius van Rouwendaal

Activiteitenprogramma 3e trimester 2025 – begin 2026

Let op. Aanmelding voor excursie altijd via: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl tenzij er een ander mailadres wordt vermeld.

Voor de excursies die we per auto maken wordt van de meerijders een liftergeld gevraagd van 10 eurocent/km te verrekenen met de bestuurder. Voor excursies is het raadzaam om zich tevoren bij de contactpersoon aan te melden i.v.m. beschikbaarheid van auto's of annulering i.v.m. slechte weersomstandigheden via natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl. De KNNV is niet aansprakelijk voor ongevallen en beschadiging of verlies van eigendommen.

Tenzij anders vermeld onder de betreffende excursie is het vertrek altijd.

Vertrek: 9:00 uur station Gouda (Bloemendaal zijde, Burgermeester Jamessingel tegenover Cinema Gouda)

Excursies kunnen worden uitgesteld of vervallen. Raadpleeg de website van de KNNV Gouda <https://gouda.knnv.nl/agenda/>, deze wordt geactualiseerd bij wijzigingen.

Activiteitenprogramma leden KNNV:

Zaterdag 27 september: Trekvogels bij IJmuiden

De Pier van IJmuiden is één van de topplekken in Nederland om zeevogels te zien. Mede afhankelijk van de wind kunnen jan van genten, zeekoeten, diverse soorten sterns en meeuwen of een nog verrassender soort gezien worden. Wat dacht je van een roodkeelduiker of ijsduiker. Het kan allemaal. Tussen de stenen zoeken steenlopers naar voedsel en zoekt de paarse strandloper een plekje uit de wind. Daarnaast verschuilen zich trekvogels in het duingebied. Er is altijd wel wat leuks te zien. Bij slecht weer kan de excursie vervallen of worden uitgesteld. Raadpleeg de website.

Excursieleider: Vogelwerkgroep

Dinsdag 7 oktober: Stap even naar buiten...

En geniet van het groen om ons heen in Polder Bloemendaal. Tijdens deze korte excursie laten we ons verrassen door wat de dag en de deelnemers ons brengen. Het accent ligt op samen buiten zijn. We wandelen een rondje van 3km van de Goudse Polderroute laarzen-pad. Daarmee minder geschikt voor 'rollende hulpmiddelen', voor iedereen die een rustig uitstapje zoekt is van harte welkom! Neem vooral je goede zin mee en misschien een kijker, loep, waternet, insectenvanger of fototoestel om de natuur nog beter te verkennen. We verzamelen om 10.00 uur op de parkeerplaats bij boomkwekerij TAS en zijn daar uiterlijk om 12.00 uur weer terug. We sluiten de ochtend af met een gezellig bakkie bij het tuincentrum voordat we weer naar huis gaan. Kom je

ook?

Vertrek: 10.00 uur Otweg 5 Waddinxveen, TAS boomkwekerij

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Excursieleider: Korina Jongenelen

Zondag 19 oktober: Wandelexcursie in De Overtuin, Haastrecht

Het park De Overtuin is een openbaar park, gelegen tegenover Museum Paulina Bisdom van Vliet in Haastrecht. Per fiets (en OV) goed te bereiken. Het park is rijk aan inheemse boomsoorten. Kunnen we ze in herfsttooi herkennen? Daarnaast richten we ook de blik naar de grond, op zoek naar paddenstoelen. We zullen het doen met de gezamenlijke kennis van de deelnemers.

De wandeling start om 10.00 uur vanaf de ingang tegenover Museum Paulina Bisdom van Vliet, Hoogstraat 166, 2851 BE Haastrecht. Wellicht na afloop (rond half 12) een horecabezoek in de buurt. (Voor wie niet meefietst: de Overtuin is individueel per OV te bereiken vanuit Gouda met buslijn 106, 107 of 207, of per auto (parkeergelegenheid dicht bij de ingang).

Vertrek: 9:30 uur met de fiets vanaf de ingang van de IJsselhof, Goejanverwelledijk 6, Gouda.

Aanmelden: plantenwerkgroep@gouda.knnv.nl

Excursieleider: Marjan Veerman

Dinsdag 28 oktober: Klusmiddag

Heb jij ook een zwak voor nostalgie en natuurhistorie? Kom dan gezellig meehelpen om onze opslagruimte bij het Heempad op te ruimen! Samen met 2 bestuursleden? Gaan we op ontdekkingsreis door onze schatten: wat kan weg, wat kan een nieuw leven krijgen binnen de vereniging? Zo maken we plek voor nieuwe materialen. En natuurlijk zorgen we voor iets lekkers! Maximaal 6 personen kunnen zich aanmelden. Wie doet er mee?

5 of 13 november: Nestkastenonderhoud in het Gouwebos

De KNNV afd. Gouda en omstreken onderhoudt nestkasten in het Gouwebos en het Reeuwijkse Hout. In beide bossen hangen zo'n 35 nestkasten voor kool- en pimpelmezen. Het onderhoud in het Gouwebos willen we dit najaar als een natuuractiviteit aanbieden aan de leden die hier belangstelling voor hebben. Het betreft het schoonmaken en waar nodig vervangen van de kasten. De nestkasten hangen op een hoogte variërend van 3 tot 4,5 meter en we maken daarbij gebruik van drie ladders (enige spierkracht is wel vereist). Inmiddels zijn er twee data gepland te weten: woensdag 5 november en (als reserve) donderdag 13 november.

Belangstellenden die willen meehelpen kunnen zich voor 27 oktober melden via Natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl onder vermelding van "Onderhoud nestkasten". Tevens aangeven welke van beide dagen met wel/niet kan.

Start: om 09:00 uur bij de parkeerplaats aan de Alberdingk Thijmlaan te Waddinxveen.

Coördinator: Marius van Rouwendal

Vrijdag 21 november: Stap even naar buiten...

en geniet van het groen om ons heen in het Goudse Hout. Tijdens deze korte excursie laten we ons verrassen door wat de dag en de deelnemers ons brengen. Of je nu slecht ter been bent, (rollende) hulpmiddelen gebruikt, slechtziend of -horend bent of niet, iedereen is van harte welkom! Het accent ligt op samen buiten zijn. Neem vooral je goede zin mee en misschien een kijker, loep, waternet, insectenvanger of fototoestel om de natuur nog beter te verkennen.

We starten om 10.00 uur op de parkeerplaats bij de wielrenbaan en zijn daar uiterlijk om 12.00 uur weer terug. We stemmen ter plekke af wat we kunnen en willen doen. Als indicatie: een rondje naar en door de Heemtuin en terug is 3 km. Maar wie weet komen we niet eens zover of zijn we na een uurtje wel klaar? We sluiten de ochtend af met een gezellig bakkie bij de manege voordat we weer naar huis gaan. Kom je ook?

Start: 10:00 uur Kale Jonkerpad, parkeerplaats bij wielrenbaan Goudse Hout, Gouda

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Excursieleider: Korina Jongenelen

Donderdag 27 november: Anderhalf (Nat)uurtje van 19:30 - 21:00

Vier sprekers met ieder een kwartier spreektijd, een beproefd concept van de afdeling Zwolle dat we ook in Gouda willen uitproberen. Sprekers zijn nog een verrassing (en welkom!). Dit is een mooi moment voor een mooi verhaal, je beste foto's (het delen van hoeveel er mislukt zijn is soms ook het vermelden waard...), een goed betoog, een onderzoek samenvatting of een korte raadpleging van de aanwezige kennis of iets totaal anders: het is jouw kwartier (en van het publiek). Na een kwartier wisselt de spreker. Er is nadien tijd voor een goed gesprek en een kopje koffie/thee.

Bij deze nodig ik iedereen uit een keer zo'n kwartier te vullen.

Kies je onderwerp en geef het door aan Michiel Leegwater

activiteitencoordinator@gouda.knnv.nl

Locatie: Het Heempad

Zaterdag 29 november: De Hoge Veluwe

Een bezoek aan de Hoge Veluwe in de late herfst heeft als voordeel dat bomen en struiken hun bladeren grotendeels hebben verloren waardoor meer licht en uitzicht het landschap ruimer doet ervaren en de kans op het spotten van wild, vogels/ roofvogels, raven, kepen en kruisbekken vergroot. We zullen het park doorkruisen per auto omdat zoogdieren zich dan beter laten benaderen en fotograferen. Natuurlijk zullen we ook uitstappen om te wandelen en horeca te bezoeken.

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Excursieleider: ntb

Zaterdag 13 december: Doove Gat te Haastrecht

Tussen Klaas en Kerst zijn de wintervogels lang en breed gearriveerd, eenden zijn gestoken in hun mooiste kleed en slapen meerdere ransuilen gezamenlijk in een Haastrechtse tuin.

De avondschemer valt vroeg in en zo ook gevogelte welk het Doove Gat als veilige slaapplek gebruikt. Rond deze tijd, arriveren in dimmend licht, wulpen vanuit de omliggende polders, eerst druppelsgewijs en later groepsgewijs en dan kunnen de aantallen oplopen tot honderden vogels! Zolang het licht de mogelijkheid biedt, kunnen wij pogen om het aantal te schatten of zelfs te tellen. Omdat het vroeg donker is, zal de excursie tijdig beëindigd worden zodat het bord winterkost thuis niet hoeft te wachten.

Vertrek: 14.00 op de parkeerplaats van begraafplaats IJsselhof aan de Goejanvervelledijk 6. Excursie per fiets duurt tot circa 17.00uur.

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Excursieleider: ntb

Vrijdag 2 januari 2026: Nieuwjaarswandeling Scheveningen

Na koffie aan en verkenning van de natuur in het havengebied, wandelen we langs het Zuiderhavenhoofd naar het Zuiderstrand en via de duinen weer terug.

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Excursieleider: ntb

Woensdag 7 januari 2026: Nieuwjaarsborrel

Start: 20:00 in Infocentrum Heempad 1 (bij voormalig bloemenstalletje aan Ridder van Catsweg: Prinsessenflats nr. 321 in Gouda)

Zaterdag 17 januari 2026: Dagexcursie Brouwersdam

De Brouwersdam, langs de Zuid-Hollandse en Zeeuwse delta, is in de winter altijd goed voor een aantal niet-alledaagse vogels die we hier in het veenweidegebied normaliter niet tegenkomen, zoals roodkeelduiker, middelste zaagbek, maar ook de ijseend, zwarte zee-eend en eider laten zich mogelijk zien. Verder ook kans op drieteen- en paarse strandloper, steenloper en zilverplevier. Na de koffie gaan we verder naar de Inlagen richting Plompe toren (eenden, ganzen en steltlopers), onderweg rijden we langs de Keverbanken die daar speciaal zijn aangelegd om de patrijs weer te introduceren en speuren daar naar vink-achtigen die foerageren op zaden, ook de bruine kiekendief is dan nooit ver weg. Vervolgens bezoeken we het plan Tureluur, dat onderdeel uitmaakt van het Nationaal Park Oosterschelde, waar we diverse steltlopers (tureluur, wulp, zwarte ruit e.d.) hopen te zien, maar mogelijk ook goudplevieren en lepelaars. Terug naar huis via de ventweg van de Grevelingendam, die soms nog leuke verrassingen in petto heeft. Als er voldoende tijd is, drinken we nog een kop koffie.

De ronde die we afleggen is circa 220 km, ca. € 22 lifter-geld bij meerijden.

Aanmelden: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Excursieleider: ntb

Woensdag 21 januari 2026: Lezing van ei tot vlinder

Marcel Mikkers neemt ons mee op reis langs de wondere wereld van de levenscyclus van vlinders met mooie verhalen ondersteund met foto's en andere materialen.

Start: 19:30 in Infocentrum Heempad 1 (bij voormalig bloemenstalletje aan Ridder van Catsweg: Prinsessenflats nr. 321 in Gouda)

Donderdag 29 januari: Minicursus tuinvogels herkennen

In de winter zijn vogels in de tuin of op het balkon goed zichtbaar doordat er geen blad aan de bomen zit. De Vogelbescherming organiseert jaarlijks de tuinvogeltelling (deze keer van 30 januari t/m 1 februari). De kosten bedragen 10 euro. Het aantal deelnemers is maximaal 20. U kunt zich opgeven bij Korina Jongenelen via vogelwerkgroep@gouda.knnv.nl.

Publieksactiviteiten KNNV en IVN:

Vrijdagavond 12 september: Vleermuisexcursie Goudse Hout

Op vrijdag 12 september 2025 gaan we met Niels de Zwarte op zoek naar foeragerende en baltsende vleermuizen. In september zijn alle jongen groot geworden en de kraamkolonies zijn uiteengevallen. De kans om vleermuizen te horen en zien, is daarom erg groot in deze periode. Met de winter op komst zijn alle vleermuizen druk bezig met insecten vangen en eten: hoe meer er nu gegeten wordt, hoe groter de overlevingskansen zijn straks tijdens de winterslaap. Maar er gebeurt meer in augustus tot en met oktober: dat is de paartijd. Daarvoor baltsen de mannetjes om vrouwtjes te lokken en het territorium af te bakenen. Sommige soorten doen dat vliegend, anderen vanaf een vaste plek op een boom of een gebouw. We hopen deze avond daarom verschillende soorten activiteiten waar te nemen. Van harte welkom! De excursie duurt ongeveer anderhalf uur, maar al eerder vertrekken uit de groep is geen probleem.

Start: om 20:15 uur. We verzamelen op de parkeerplaats Kale Jonkerpad bij het Goudse Hout (<https://maps.app.goo.gl/1hqMFvkVu7qAnh7F7>)

Zondag 16 november: **Natuur op Heempad**

Spannende natuuractiviteiten in de herfst. Infocentrum Heempad 1 (bij voormalig bloemenstalletje aan Ridder van Catsweg: Prinsessenflats nr. 321 in Gouda). Kinderen onder begeleiding van ouders zijn welkom. Hoe verspreiden vruchten en zaden zich? Waarom laten bomen hun bladeren vallen? Hoeveel bomen met bijbehorende vruchten kun je herkennen? Kunnen we de bodembeestjes, schimmels etc. vinden die van bladeren weer aarde maken? Wat is grond eigenlijk? Ken je het geheime leven van paddenstoelen? Dit en nog veel meer komt aan bod op een natuurwandeling langs het Heempad, waarna we deze zaken uitgebreider gaan onderzoeken in het Infocentrum met microscopen, proefjes, opstellingen en andere spannende zaken. U met eventueel uw (klein)kinderen zijn van harte welkom bij deze publieksactiviteit in het Infocentrum aan het Heempad. Daar zijn ook de natuurwandelingen.

De eerste natuurwandeling is om 14.00 en De tweede om 15.00 uur. De binnen activiteiten in het Infocentrum zijn van 14.00 tot 16.00 uur. Toegang gratis!

Start: van 14.00-16.00

Locatie: Infocentrum Heempad

Excursieleider: KNNV Frans Kingma

Zondag 23 november: **Natuur-café Waterkwaliteit meten**

Na een korte inleiding binnen met koffie/ thee en lekkers gaan we zelf met allerlei apparatuur aan de slag om zowel de fysische/chemische als de biologische waterkwaliteit te meten. We bespreken binnen, na ook met microscopen aan de slag geweest te zijn, de resultaten en de mogelijkheid om zelf onderzoek te doen in waterkwaliteits-werkgroepen.

Opgave verplicht: Kosten 5 euro, leden gratis.

Start: 9:30 - 12:30

Locatie: Infocentrum Heempad 1 Gouda

Fotoverantwoording

Pag. 1 en 28: Onbekend: Boomkikker

Pag. 3: Melisse: Pentekening kaart Koolmees

Pag. 5: Staatsbosbeheer Bentwoud (internet)

Pag. 6: Cecilia Kregting

Pag. 7: Plantenwerkgroep: Grote Wederik/ Weids Bloemendaal

Pag. 8: Plantenwerkgroep: Determineren op locatie en in clubgebouw
Heempad

Pag. 9: Marcel Mikkers: opening week van de Biodiversiteit

Pag. 11 en 12: Mariette Coppens: Gierzwaluw in nestkast

Pag. 13: Marcel Mikkers: lichtopstelling

Pag. 14: Marcel Mikkers: Foto's Zwart Weeskind/ Rood Weeskind/

Morgenroodbladroller/ Blauw vlekkaartmot/ Groot Avondrood/ Ligusterpijlstaart

Pag. 15: Midweek: Gewone Bronlibelle/ Klein IJsvogelvlinder/ Rode eekhoorn/
Sint-Jansvlinder of ook wel Bloedvlekvinder/ Kleine Vliegend hert/ Geoord
Helmkruid

Pag. 16 en 17: Omgeving De Meinweg: Struinen en lunch

Pag. 18: Midweek: Geelgors

Pag. 19: Huig Bouter: Koolmees

Pag. 25: Onbekend: Middelste Zaagbek

Natuurvriend is het orgaan van de afdeling Gouda en omstreken van de KNNV, Vereniging voor Veldbiologie. Het verschijnt drie maal per jaar.

**Afzender/ledenadministratie
Lage Gouwe 112
2801 LK Gouda**